

Hanna Tuovinen

Mie uon syntyynt Uuvekirko pitäjääs Viipuri lääniis Mesterjärve Jaakkovala kyläs neljääis päivä heinäkuuta (4.7.) 1925. Se ol pien kylä Mestjärve eteläpääs. Se o oikee kirkokirjoois eriksee mainittu.

Parkkuse Raita pyys minnuu kirjottammaa jotakii meije kyläst kun siint ei uo paljo kirjetettu. En miekää paljo ossaa.

Pieniä muistoja kylästä

Mei kylä koulu ol palant ja sillo ku kouluu rakennettii uuestaa miu mammai keksil, jot hää paistaa aamuul aikasee pullii. Hää vei miut kanssaa niitä myömaa. Niitä ol suur korilline ni kaik männiit kaupaaksi eikä piisanneetkaa. Sit mie muistan kun myö käytti asemaal väliaikasees kouluus. Yhe kerra ku opettaja ku kysy, jot mis mahtaat olla ne raamatuhistoria kuvat ni mie saaoi jot ne o tuol jässikä takan. Em mie tietäänt mitä vart kaik käivät nauramaa. Miu ois pitänt sannoo vissii loota tai laatikko eikä jässikkä.

Yks juttu ol ku miul ol mamma tekemä turkki pääl, ni pojat viskooit lumipallooi miu päälle ja tais niitä männä niskaakii. Minnuu käi suututtammaa ja mie saaoi, jot viskokaa nyt nii paljo ku ilkiittä. Mut ol lupa viskoo ei eihä hyö ennää kehanneet luva peräst viskoo ja tehä ilkaa. Myö tajettii olla ensimmäiseel tai toiseel luokaal kouluus.

Yhteen juhannus aattoon myö mäntii Rastalaisii paimenpoikii pyytämää juhannuskokkoo tekemää. Se ol meijä täti talo ja siel ol monta aikamiespoikaa. Hyö rupesiit meile nauramaa jot vai pittää teijä kokko tehä hiekkakuoppaa. Myö lähetti nololooi pois ja kokko jäi tekemätä.

Minun omaa tositarinaari elämäni varrelta

Sota 1939

Mie synnyin uuvekirko Mestjärve (Mesterjärven) Jaakkolaas (Jaakkovala) 4.7.1925 kalastajan tyttönä. Oli meillä pieni maapaikkakin. Mie alotan tään tarinan meijä kylä murteheel, ku mie ossaan sitä paremmi ku kirjakieltä. Jäähä siint mei kylä murrekii jälele. Ei tää tarina oikee erikoine uo mut ku Linka Irma pyys jotakii sanomaa ni mie jo murtee takkee teile haastan.

Myö lapset herättii aamuul jo seitsemä aikaan ku Suomelahe yli venäläiset ampuuit tuva yli suuriil tykkilööil ja yrittiit katkassa Viipuri-Pietari rantaratan. (Liekö ollut rantarata vai Koiviston rata, joka kulki lähempänä rantaa.) Ei ne saaneet sitä poikki, mut meijä mamma täti talost särkyiit ikkunat. Puole päivä jälkee vast sotilas tul sanomaa, jot mänkää johokii etemmääks karkuu. Myökii mäntii mamma sukulaisii luokse. Mie pani kaks hametta päälle ja kaks veistä laukkuhee ja mamma pan leipää evähääks. Ol syksy ja talvi tulos. Sotilaat sannooit, jot koha kaheks viikooks määttä. Siel käytiit iltasiil makkaamaa ja puol neljä aikaan tulliit sanomaa, jot kaikkii pittää lähtee. Sil reisuul ollaa vielkii. (Nyt on vuosi 2001.) Punase Risti autolooil veivät. Pit männä Patru parantollaa. Se ol suur paikka. Ku matkaa jatkettii, pit männä Viipuri kautta mut siel ol pommitus parast´aikaa, ni autot kiersiit Viipuri ohi jottai syrjätietä Antreaa, miss oltii kaks vuorokautta taloloois enneko saivat Antrea asemalle junan ja mullikkavaunut mihi meijät lastasiit. Siin sitä sit körötelii monta vuorokautta kahes kerroksees. Sen junan pit männä Kiikkaa ku uskirkkolaisii sijotuspaikka ol siel, mut Tamperetta ku pommitettii parast´aikaa niin herrat laittoiit sen junan Salloo. Nii myö jouvuttiikii Rekijooele. Salo asemaalt kuorma-autoloois ressu al veivät Rekijooe koulule ja sielt pitki Kiikalaa meit hajottiit. Yks isäntä vei meijät Rekijooe meijeri koneekäyttäjä kottii, mist saatii asunto. Ei sielt Kiikalaasto uo paljo muuta kertomista ku se, jot veli Tuuren muistikirjaas loppuiit merkinnät 7.3.1940. Talvisota loppu 13.3.1940. Tuure siunattiin Kiikalan sankarihautaan. Ol liki Salloo pommituksii. Meitä liki puottiit yhe viholliskonnee. Miu pittää haastaa ko mei mamma paisto potatti- ja ryynpiirakkooi ni talo emäntä sano jot: perunat perunoina ja ryynit puurona". Vaik kyl hyö piirakooist tykkäsiit. Hää rupeis sit itsekii paistamaa mut ei hää osant ku hää paisto monta uunillista enstäi reikäleipii ja siit vast piirakat, mut ne ois pitänt paistaa enstäi, panna kuumaa uunii ni ois tulleet rappeet piirakat. Kevät ku tul ni herrat meinasiit, jot viijää uskirkkoset tuone Lohja ympärille. Meijät vietii Numme pitäjä seuratalole mist Oittila talo isäntä haki Jaakkola talloo asumaa. Meitä ol 5 perettä ja Mari Laine ol talo hoitaja. Siin pihal ol joku nuor, vaalee ja kiharatukkanen poika katsomaas jot millasii evakkooi sielt tulloo. Tajettii molemmat ihastuu ens näkemmäält ku seuraava kesä ja talvi kuleksittii yhes, vaik en mie paljo poikii pääle ymmärtäänt. Olin niin nuor viel. Mie läksi Lohjale apteekkari Waldeeni perehesse kotiapulaiseeks. Se ol se talvi ku Kulkurin valssi ol uus elokuva. No pittiithä siin Jaakkola talos, mis myö asuttii, nurkkatansilooikii kun siin ol suur tupa. Kyl minnuu harmitti ku mie en osant tantsii. En tiijä osasik tää Tauno tantsii enkä muista millase soito tahis toiset tantsiit. Itse päätin, jot ku

ensimmäise tilin saan ni mie mään tanssieurssile. Sain mie jo välil rahhaakii ku Kauniaisiiis, Siuntioos ja Inkoos olin apulaiseen keittiöös ja lapselikkaan.

Sit mei Elviira, Lahja ja Aira pyysit minnuu asiatyöks turkisliikkehesse (Hermelin Fredrikinkatu 35). Sinne pit männä aamuul yheksäält, mut mie mäni jo kuuveelt jakamaa Helsingi Sanomii ja sain rahhaa jot pääsin Åke Blomqvistin tanssikouluu ja käin muutaman tunnin, jot opin askeleet. Ol siel Helsingiiskii olemista ku toine sotakii ol alkaant. Välil oltii pommisuojaas yökauvet, vaik naapuri talloo tul pommilooi. Mut ei miule käynt yhäti kuikaa. Varjelus o aina olt. Yhe kerrakii ol viijeest minuutiist kii ku meijä pit lähtee serku luokse kyllää ja mie rupesi malaamaa naamajaa. Siskot olliit vihasii miule ku mie en ilintkää lähtee ja käin pesemää naamajaa. Sit oltii jo overaaos ku ryssä konneet pääsiit yllättämmää. Mei pit männä raitovaunupysäkillle. Sillo siin män paljo ihmisi. Ei siin riittäneet ambulanssit. Kuorma-auto laval vietii sairaalaa. Olliit mei työtö hyvillää ku miu takkee myöhästytti ja henki säily.

Vähä aja pääst olkii siit ies muutto Hajalaa. Sillo ensimmäiseen kesän ku tultii, meil ei olt yhtää karjaa. Naapuri emäntä sano, jot heil o hautova kana. Mamma siihe no, jot myö se meile. Se ol jo hautoont jonkuu aikaa. Emäntä sano, jot kyl hää sen teile antaa mut ei hää siint mittää maksuu ota, mut jos tei pojilt on jäant pienii pöksylööi. Siihe aikaa ku ei saant ostaa kangasta ni hyö vaihtoit kanapesä pöksylöihe. Niist tul kymmenä kannaa ja kukot viel pääle. Mei mamma ku män Ikelästä lehmää ostamaa, ni hää kysel jot millane se o maito antamaa. Emäntä kehu , et hyväst se maito antaa mut on se sellane sukkela. Mamma meinais, jot sukkelampaa joutuu. Se lehmä olkii vihane .Meil sannooit jot sukkela o joutusa mut Hajalaas se olkii outo. Kyl se minnuukii meinais monta kertaa puskee. Hajalaas ol sellane yksineläjä, Mykkä Laineheeks häntä sannooit. Hää tul kerra pyhäaamuun meile kyllää, myö oltii just syömääs, ni mamma sano, jot syöt sie tälläst puuroo, ku meil ol hapankiisseli. Kaik ku ei siint tykänneet. Mut hää tahto viel toise lautasellise.

Yks Uuvekirko poika ol ihastuunt kahtee Hajala tyttöö ja hää laulel, jot talos ol tyttöö kaksi, toine tumma ja toine vaalee, omaksein soisin kummankin. Mut ei hää saant kumpaakaa, ku työtö ottiit oma kylä pojat.

Hajalaasta mie tään Topinkii löysin ja Vuorelaas meijät vihittiin. Saatii 4 lasta, kaks tyttöö ja kaks poikaa. Nyt on jo 8 lastenlasta. Nii, jot kyl myö ollaa puolestanna Hajala ihmisi lisätty, mut nyt männööt kaik pois täält. Mut ollaa myökii eletty. Sillo ensimmäiseen kesän tääl ol paljo nuorii ihmisi ja ku sakil käveltii maantiel ni hajalalaiset sannooit, jot evakot parveiloot. En tiijä ku meil päi mehiläiset parveiliit. Samas sakis ol sen aikasii Hajala tyttölööi ja poikii. Ol se sit vissii sitä parveilemista.

Kirkokyläläiset olliit olevinnaa ja mesterjärvisii vähä halval saannooit. Sillo mie saaot siihe, jot mie uonkii Jaakkovalast ja se eri kylä oikee kirkokirjoois. Kelpasin mie Topile vaik olinkii mererannaalt päi kotosii.

Viel siint murteheest. Mei Liisa, miu minjain, viruttaa kahvikupit ja veitset ja kaik vaatteenkii. No virutiha miekii Topi kans lakanat. Sillo ku myö tultii Hajalaa ni Jääskeläise Lyyli män Ailio kauppa ostamaa seltii ja pitskooi. Meil ku silli ol seltii ja tulitikut pitskooi. Ailio Aari pit kuulemma oikee kirjaa, jot ties mitä kuka tahto ostaa.

Hajala seurooi talo Vuorelaas ol elokuva Ja alla oli tulinen järvi. Mamma läks Lahja poja Lauri kans katsomaa sitä, ku hää ei olt millokaa käynt elokuviss. Siin joivat viinaa ja mamma yritti Laurile selittää, jot juovat pulloost vettä. Ei tää pien poika uskoont sitä vaa huus jot koko sali kaiku, jot viinaapas juovat. Yhe kerra taas ku tultii Nikkase Kalleelt opintokerhoost Rapuoja yli meijä pitkiil suksiil, tais olla pittuutta 5 metrii. En muista ennää kui monta meitä ol niie suksii pääl. Senhä sit ties, jot poikkiha ne männiit. Ol siin aika mörnämine paksuus lumihanogees. Kerra taas meilt kerhoos pois ku männiit ni Ulla ja Pertti pimnee hämäriis ni Pertile jäi sähkötolppa jalkooi välili. Siin nauru kuulu koko sakile.

Miu mieheei Toivo ku kasvatti lapsii sit välil ja ku ei muistaneet ottaa hattuu pois päästää ku tulliit syömää tai mäntii kyllää, ni hää sano, jot onk siul munnii hatuus. Hattu lens vähä sukkela pois pääst. Sit joskus häne äitiin sano ku lapset tuppasiit vähä kovaääniseest viheltämmää, jot hollolaist männööt markkinoile ku piiskasiima vinkuu. Toivo äiti ol ruotsikieliseest koist ja ni häne issään ol heijä yläkerra kammariis hoijettavan. Lapset ku juoksentelliit rappusiis, ni tää pappa huus: satans, perkkel kakkarat huutaa ja keikkuu ku hevuset. Tää pappa haasto huonoo suomee. Meile ku tul anopi kans kina leivä paistamisest, hää sano jot pittää tehä talo taval. Mie saaot siihe, jot mie tien niiku mie uon oppiint tekemää, niiku meijä mamma opetti. Eika ainakaa miule uo tult kukkaa sanomaaet jot teit kehnoo leipää.

Toivo ku ost ensimmäise traktori ja tul pihale ni mummo käi silittämmää ja poltti kättee. Topi sano, jot ei se uo hevone. Mummo ku tykkäis hevosiist hää meinais, jot sitäkii saap silittää.